

LLIBRE I

FRAGMENT 1

[14. Curial dorm al llit de Laquesis]

En après la duquessa dix:

[14] —Curial, ¿què us par de la mia filla?

Curial respòs:

—Certes, senyora, jo crec que vós havets la pus bella e pus donosa filla del món.

Replicà la duquessa:

—¿E què és allò de què més vos altats de la mia filla?

Respòs Curial:

—Senyora, totes les coses que jo veig en Laquesis són les pus belles del món, emperò los seus ulls són tan bells que jo no crec que Déu sàpia tornar altra volta a fer-ne altres tals; e certes la sua roba concorda bé ab la sua faç.

E així, parlant d'açò e d'altres coses, lo sopar fonc acabat. No vull musar en descriure les viandes ne en nomenar los convidats; pens cascú que no hi fallia res que lo convit pogués ennobleir.

[15] Mas, après que les taules foren llevades, lo duc vénc en aquella part e manà seure la sua filla prop Curial, de què ell fonc tan content com de cosa que avenir li pogués. Segueren així mateix molts comtes e grans barons e dames, damisel·les en gran nombre e aquí jugaren fort alegrement a moltes maneres de jocs, segons que en tals festes en les grans corts s'acostuma.

[16] Après de les quals, com fos ja gran part de la nit passada, tota la gent se n'anà. Mas lo duc no lleixà aquella nit Curial eixir del seu palau, ans en la cambra on Laquesis dormir solia, molt ricament aparellada, ordonà que dormís. Ne encara Melcior de Pando hac poder de parlar una sola paraula ab

¹ Fragments extrets de BADIA, Lola i TORRÓ, Jaume (eds.), (2011), *Curial e Güelfa*. Barcelona: Quaderns Crema.

Curial, tant lo veia circuït de dones e donzelles que a la cambra l'acompanyaven; per què, ab molt gran desplaer, emperò ben acompanyat, a la sua casa se'n tornà.

[17] Entrat, adoncs, Curial en la cambra e feta col·lació, la duquessa dix:

—Curial, vets ací lo llit de Laquesis, dormits bé e guardats-vos no somiets algun mal.

Curial respòs:

—Senyora, aquest llit bé em pens que sia plasant, no, emperò, crec que sia de dormir ne de reposar.

Per què la duquessa, entenent les paraules de Curial, tota rient, pres comiat, ensems ab les altres dones se n'anà.

[18] Romàs, adoncs, Curial solament ab los seus cambrers. E puis que es viu descarregat de la gent que l'infestava, pres-se esment de la cambra de Laquesis, la qual viu molt ricament aparellada de totes aquelles coses que ab una senyora tal se pertanyien. E entre les altres coses, havia en aquesta cambra un altar a una part ab un retaule de mossenyor sant Marc, molt finament acabat.

[19] E tantost que ell viu sant Marc en figura de lleó, sí es recordà de la Güelfa, e, súbitament oblidats los ulls de Laquesis, se tengué per culpable e, ficant los genolls davant l'altar, ab veu baixa dix:

—Ah, catiu de mi! ¿E on són jo? ¿Quiny vent és estat aquell qui m'ha transportat d'una terra en altra? Oh desaventurat! Oh home de pobre seny! ¿E què he fet? ¿E qual penitència serà bastant a purgar tan gran crim com és aquest que he comès? Ah, cor deslleal! ¿E què has pensat? Ah, ulls falsos e traïdors! ¿E per què jo no us arrenque ara de la mia faç, per tal que altra volta no em furtets a aquella de qui són?

E mesclant ab aquestes paraules sospirs e sanglots infinits, recordant-se de la gran falta que a la Güelfa havia feta en mirar Laquesis ab ulls desijosos, havia desig de plànyer-se greument. Mas, dubtant que el sentissen los qui eren en la cambra, no gosava parlar.

LLIBRE II

FRAGMENT 2

[5. Descortesia del cavaller que agafa l'Arta per les tresses]

[1] No hagueren gaire anat que ells encontraren un cavaller armat de totes armes, sol, sens alguna companyia, lo qual, com viu los cavallers e la donzella, s'aturà en lo camí e dix:

—Donzella, jo us prenc per la costuma que novament és estada posada en aquest realme.

Curial s'arrestà e mirà ço que l'Arta diria e faria, la qual respòs:

—Cavaller ¿què us he jo fet perquè vós m'ajats a prendre?

Respòs lo cavaller:

—Vós no m'avets fet res, mas és costuma de cavallers errants, si encontren donzella o dona qui vage en conduit de cavaller errant, prendre-la, si no troba qui per força d'armes la hi defena.

—E après que l'ha presa —dix l'Arta— ¿què se'n segueix?

Respòs lo cavaller:

—Tenir l'ha en sa companyia, fins que altre cavaller la hi tolga.

—E si no la hi tol degú —dix ella— ¿què farà?

—Venits —dix ell—, que jo us ho mostraré. No despenats tant temps en paraules.

—Anats —dix l'Arta— en nom de Déu, que vós no havets mester a mi. Hauríets somiat alguna cosa esta nit passada.

Per què lo cavaller s'emplí de malenconia e dix:

—Ara, per ma fe, vós vindrets o per grat o per força.

E allargant la mà, pres-la per les regnes e començà a tirar-la. L'Arta cridà grans crits:

—Lleixats-me, car vós no coneixets lo cavaller qui em conduu. ¿E per ventura no us senyàs hui com vos llevàs?

Lladoncs lo cavaller dix:

—Ara, vós vindrets ab mi aquesta volta e vejam qui és aqueix diable de qui s'ha hom a senyar.

[...]

[4] Per què los cavallers comencen a venir l'un contra l'altre e sí es ferien tan poderosament en son venir, que lo defenedor rompé la llança de l'encontre, mas poc li valgué, que l'altre li donà tan gran encontre per l'escut, que del cavall l'abaté molt vituperosament. E lladoncs tornà per la donzella e dix:

—Venits ab mi, car certes aquests cavallers no mereixen conduir donzella.

E, com ella refusàs son conduit, lo cavaller allargà la mà e la pres per los cabells e dix:

—E vós vindrets mal que us pes.

[5] Lladoncs Curial, qui tot ço que era passat havia pres en burla, cridà grans crits:

—Estats segur, vilan cavaller, que en poc estic de tallar-vos la mà per la vilania que havets feta.

E cuità per ell e l'altre així mateix contra Curial, mas Curial lo ferí tan poderosament que del cavall lo féu volar a la terra e, descavalcant, cuitadament anà envers ell, qui ja treballava per llevar-se, e pres-lo per l'elm e donà-li tan gran torn que altra vegada l'abaté a la terra e, arrencant-li l'elm del cap, lo pres dels cabells e li dix:

—Vilan cavaller, ¿les donzelles prenets vós per les tresses? ¿Què resta pus a fer a Breus sens Pietat? Certes, jo no crec que tan descortès cavaller hagués en lo món com vós seriets si la força del cos vos ho consentís e no em sé qui em té que no us tolc la vida per la gran descortesia que havets feta.

[6] Lo cavaller estec tan esbaït que no sabia què es digués, emperò tota hora dix:

—Cavaller, jo no he res fet que cavaller errant no deja fer, car prendre una donzella que vaja en conduit de cavallers errants, usança és de cavallers e, si jo la pris de les tresses, fonc colpa sua, que no em volia seguir e, així, no em donets colpa de ço que jo em cuid ésser quiti.

Lladoncs Curial lo lleixà e fonc tan fumós que en poc estec que no li tallà la mà ab què les tresses havia preses.

E tornà a cavalcar e semblantment muntà l'Arta en lo palafre e fan llur via sens que no curaren pus del cavaller e Curial cavalcava tan malenconiós que no parlava ne deia cosa alguna ne los altres

tampoc lo gosaven metre en noves.

FRAGMENT 3

[21. El rei d'Aragó es retira sense ser proclamat vencedor]

[1] En la forma que oïda havets se partiren del torneig los cavallers dels escuts negres e feren la via de llurs tendes, los quals seguiren lo senyor de Vergues e lo senyor de Sant Jordi, los quals foren alleujats en les riques tendes de Curial. E com foren entrats dins, lo sopar fonc prest e, desarmats, soparen ab molt gran plaer, totstemp parlant de les meravelles que aquell jorn en lo torneig s'eren fetes.

[2] Los senyors de Vergues e de Sant Jordi, qui veren Curial, digueren que certes aquest era lo pus bell cavaller qui jamás haguessen vist e altaren-se d'ell, en tant que a altra part no podien girar los ulls. Emperò Curial feia tanta reverència al rei com podia. Lladoncs lo senyor de Vergues, qui viu l'honor que al cavaller de les espases era feta e no el conegués, moria de desig de saber qui era. E acostant-se a Curial, pregà'l tant com pogué en lo món que li volgués fer tanta gràcia que li volgués dir qui era aquell cavaller. Curial respòs que puis ell era present, que lo hi demanàs, que sens falla ell li ho diria.

[3] E com abdosos se girassen a mirar lo rei e Curial riés, lo rei dix:

—¿Què és això?

E ell respòs:

—Senyor, aquest cavaller se rancura de vós raonablement, car diu que us és deguda gran honor e molta reverència, segons lo seu parer, e ell, no sabent qui sóts, no pot fer ço que deuria a son semblant, e així és. E més, diuen que ací no ha enganats sinó ell e son companyó, car tots los altres vos coneixen e ells no poden pensar qui sóts. Per què us suplica tant com pot, per ésser vengut ací en vostra companyia e, semblantment, perquè us sia obligat tota la sua vida, que no us vullats a ell celar. E jo sé certament, senyor, que si ell sabia vostre nom, ell seria volenterosament e de bon grat vostre servidor.

E dites aquestes paraules, callà.

Lo cavaller, seguint les paraules de Curial, dix:

—Senyor cavaller, jo us clam mercè que vós no em siats carestíós de dir-me vostre nom, per condició que jo sia vostre e a vostre manament tant com a vós vindrà en plaer.

Lo rei lladoncs dix:

—Jo són lo rei d'Aragó.

[4] En aquest punt lo senyor de Vergues se mès de genolls en terra e lo rei lo llevà e li mès los braços per les espatlles e així mateix al senyor de Sant Jordi, qui semblantment se era mès a genolls. E lo senyor de Vergues dix:

—Senyor, açò és estada una cosa en la qual Déus m'ha feta molt gran gràcia e vui és estat complit lo major desig que jo havia en lo món. Jo, senyor, són de vostre llinatge e port vostres armes e, per consegüent, vostre servidor contra totes les persones del món. E no era cosa en lo món que jo tant desijàs com conèixer mon senyor, lo qual sòts vós. Per què us suplic e us clam mercè que d'ací avant m'hajats per servidor e em vullats manar totes les coses que a vostre servei sien e a mi sien possibles de fer, car certament no hi falliré.

Així mateix lo senyor de Sant Jordi se proferí molt al rei. Lo qual respòs al senyor de Vergues que ell havia plaer de conèixer-los e que d'ací avant vivissen en segur, que faria per l'un així com per parent e per abdosos així com per amics.

[5] Gran fonc la festa que en aquelles tendes se féu aquella vesprada e tothom estava ab tant plaer que més no podia. E lo senyor de Vergues demanà en gràcia al rei que son companyó e ell poguessen dur escuts negres e fossen en la sua companyia lo dia del gran torneig. Lo rei lo'ls atorgà e així anaren a dormir.

[6] E lo rei llicencià tota la companyia e, solament retengut Curial ab si, manà que cascú se n'anàs per sa part fins al dissabte venidor, com no fos volentat sua aturar pus en aquell lloc per no ésser

conegut ne tampoc hauria plaer que als altres coneguessen. E així es tengué cascú per dit d'apartarse lo pus cobertament que pogué.

FRAGMENT 4

[37. Combat de Curial i Aznar contra el Sanglier i Guillalmes]

[1] Vengué lo jorn de la batalla. La gent se llevà gran matí e van per prendre lloc on poguessen mirar. E no solament les llotges, ans encara tota la terra entorn era plena de infinides gents. Lo rei e la reina vengueren e no em sé com ne en quina manera jo nomèn lo nombre de les senyores qui de parts molt lontaneres vengueren e la gran multitud de cavallers e grans barons; jo no crec que semblant sembla fos jamés per tal cas, car aquest fet despullà les grans ciutats, robà les viles de gents e los castells lleixà sens guardians, car la fama d'aquests cavallers era tan gran e tan estesa que totes les gents havien desig de veure'ls, senyaladament en tal estat.

[...]

[6] Les crides se feren als quatre angles del camp que hom del món no parlàs ni fes signes, ab les altres circumstàncies que es pertanyen a tal jornada. E enderrocats los tendellons, los cavallers baixaren les cares dels bacinets, desemparen-los los amics e parents, giten los tendellons de la plaça, romanen ab los feels solament e, preses les atxes en les mans, comencen a moure.

[7] [...]E així el viu (e encara em par que el veja), ab l'esquena e coll eriçats, baixar lo cap, cruixir les dents, afilant l'una ab l'altra, e tot bavejant se lleixà anar prodigalment e sens manera contra Curial.

[8] Curial se mogué contra lo Sanglier ab passos fort suaus e molta temperància e, com fonc ajustat ab ell, donen-se de les atxes molt grans aürts. E lo Sanglier pensà que d'aquell aürt faria Curial tornar atràs, mas no fonc així, car Curial, après d'haver mesa la sua atxa en mig, presentà-li los pits durs e aspres e, ferm, estec immoble e, empenyent-lo, apartà'l una passada de si; del qual aürt se seguí açò, que abdosos los cavallers e los altres encara, qui els miraven, conegueren certament qual dels combatents era pus fort. Tinyen-se de color de mort les cares dels miradors e dins llurs penses fan diverses juís.

[9] Los dos cavallers doblen los colps. Lo Sanglier, molt pus ardit que savi, emprenia e feria molt forts. Curial se defenia e no curava de ferir sinó en cas que podia molt noure a son enemic. Lo Sanglier treballava tant que no és en dir e ab diverses maneres e terrible treball s'esforçava, ab incredible ardiment, venir al dessús de Curial. Emperò lo gran treball que menava e l'aspresa que trobava en l'altra part, li procuraven cansament; car ell, desmoderadament e ab tota la sua força, s'esforçava a ferir. E Curial li empatxava los colps parant-li o torbant-lo en los braços e, d'altra part, com veia la sua, lo feria així forts que lo Sanglier se tenia molt per carregat. E així durà la batalla per gran estona, que abdosos jugaven de les atxes així com aquells qui eren bons maestres.

[10] Los altres dos s'hagueren per lo contrari, car Guillalmes de la Tor, coneixent certament Aznar ésser molt pus forts que ell, après dels primers colps se mès en defensió e ab gran giny e art pensà no solament que es defendria, ans encara li seria possible sobrar son enemic. Mas l'enginy val poc contra major enginy mesclat ab força gran e per ço hom no deu confiar de son saber, car poc val contra altre saber mesclat ab poder.

[11] Per què coneixent Aznar la poca força de Guillalmes de la Tor, puis que l'hac un poc comportat per conèixer-lo, lleixà's anar contra ell desmoderadament e donà-li tan grans colps que no li valia contrapassar, ni parar, ne encara apartar-se, car per molt que ell rodàs e contrapassàs, l'altre el seguia e l'estrenyia molt, donant-li colps sens comptar. E en tal manera lo torbà que Guillalmes ja no sabia quiny partit se prengués, car ni una defensió ne altra no li valien contra aquell llamp de cavalleria; car certes lo seu ferir no era de cavaller, mas de tempesta gran. E tant lo ferí sobre el cap, que Guillalmes començà a vaguejar.

[12] La qual cosa sentint Aznar, retenc-se en si e no el volgué pus seguir en aquell cas, mas girà's envers los altres e viu que feien mortal batalla e es donaven terribles colps e que lo Sanglier ja no feria així fort com Curial, car Curial, qui solia ésser defenedor, era ja requiridor e lo Sanglier cercava defensions. E si al rei fos estat vist, bé estava lo fet per toldre la qüestió, car ja n'hi havia de penedits perquè tant havien parlat. Lo Sanglier fa lloc e s'aparta dels colps de Curial. L'altre el segueix e el combat ab gran esforç. Lo Sanglier cansa e fall-li alè, en tant que ja no podia repolsar.

[13] Ab tot això, a Aznar fonc vijares que aquest fet duràs molt e, acostant-se, volgué ajudar a Curial, alçant l'atxa per ferir lo Sanglier, mas Curial cridà grans crits:

—Lleixats-lo'm, que jo us faç segur que per aquesta batalla no seurà primer en la Taula de Perusa.

Lladoncs Curial se mou pus fort e mostra ço que pot fer, car tot lo jorn s'era estalviat. Lo Sanglier rodava e tornava atràs e envides podia alçar los braços per parar l'atxa, car los colps que havia reebuts eren tals e tants que ja no podia ferir e, poc a poc, retraent-se, s'acostava a un angle del camp per veure si allí trobaria algun remei. E com se veés ja molt prop de la lliça, tornant atràs, molt cuitadament se mès en aquell racó; emperò a l'entrar cuidà caure d'espatlles e caigut fóra, certament, si lo palenc no l'hagués tengut per detràs.

LLIBRE III

FRAGMENT 5,

[40. Noces de Curial i la Géulfa i comiat de Melcior

[...]

[6] Les festes passen, així com totes les altres coses. Tothom, finalment, s'enuja de llongues e grans despeses. E així tothom son poc a poc se n'anà. Per què lo príncep e la princesa, lo marquès e sa muller, així com los altres feren car, obtenguda llicència del rei e de la reina e reebuts d'ells preciosos dons, benaventuradament en les sues terres ab molta alegria tornaren.

E aquell Melcior, vell, cansat, qui viu lo príncep, abraçà'l, plorant de goig, dient:

—*Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum, in pace.*